

ՊԱՅՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ

Տարեկան 12 ֆր.

Վեցամսեայ 6 ֆր.

ԱՐՏԱՍԱՀԱՆՈՒՆ

Երկու քիւր մէկ ծրարով

Տարեկան . . . 14 ֆր.

Վեցամսեայ . . . 7 ֆր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 Զօր

Վեցամսեայ 1.50 »

Կ Ա Ն Ե Ի Կ

Մատնացումս յողորմ
20 տարեկան

ՀԱՍՏԵ

Rédaction du journal

«Iraquunk»

VARNA (Bulgarie)

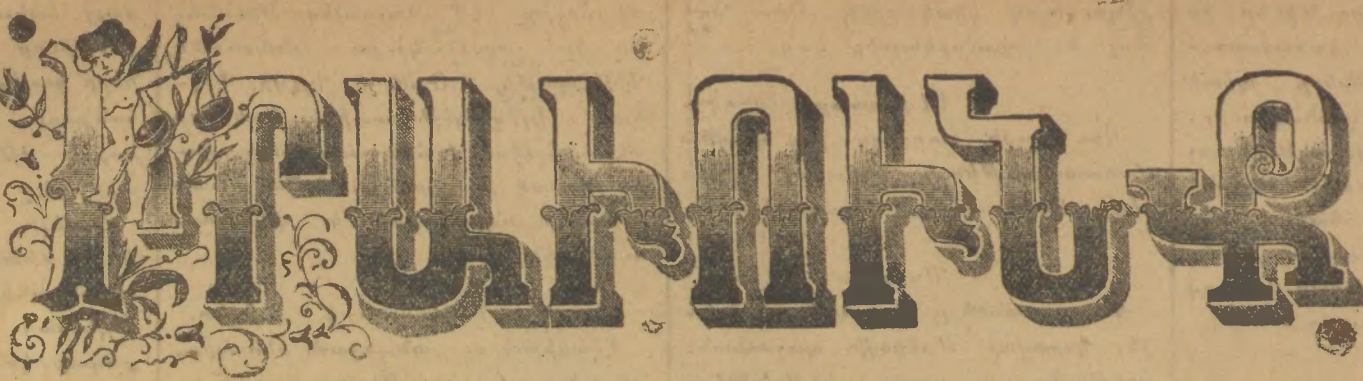
Редакция

на ВѢСТНИКЪ

Иравуникъ

ВАРНА

Գրադարանը եւս չի
տրուիր

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՒՇԱՐԹԻ ԵՆ ՀԱՐԱԹ

ՈՌՈՒՍԻՈՑ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ամսաթիւ 17 ին հրատարակուած
Զարին մանկիկութիւն թէ կը խոս-
տանար բաւական լայն սահման-
ներով Սահմանադրութիւն մը,
հաւատար իրաւունքներ տալով
ամէն ազգէ ու ցեղէ ուսական
հայտարարներուն, բայց թերի կը
թաղուր ինչ ինչ կէտեր որոնք
ազատասէր ժողովուրդին անմի-
ջական ցանկութեան կարեւոր
մասը կը կազմէին. օրինակ, բա-
ղաբական յանցանքներու ընդ-
հանուր ներում, մամուլի ազատու-
թիւնը և այլն, որոնք չէին յիշո-
ւած այդ մանկիկութիւն մէջ. Ա-
հա այդ թերին անգամ մըն ալ
չէնք տուած եղաւ ընկերվարա-
կան ու ծայրայեղ յեղափոխա-
կան պետերու ձեռքը որ ժո-
ղովրդական ուրախութեան ցոյ-
ցերուն սպառնական և յարձա-
կողական բնոյթ տան, ուսման
արձակներ, բանտերու վրայ խու-
ժեն, զինուորներուն վրայ հրա-
զէն պարպեն, և այս յարաւոր
քայլերուն հետեւանքը ըլլայ այն
ազգէ որ այսօր կը տարածուի
պիտոյ Ռուսիոյ մէկ ծայրէն միւ-
րը, հազարաւոր մեռելներ և
վիրաւորեալներ տարածելով մա-
րաքաղաքին և շատ մը գլխաւոր
քաղաքներու փողոցներուն մէջ,
ամբողջ թաղեր ու շուկաներ հըր-
դեհելով, աւերելով և կողոպտե-
լով:

Եւ այս ընդհանուր խառնա-
շփոթութեան մէջ, առիթ կը
գտնեն յետադիմական պետերն
այլ զէնք տալու խաժամութիւն
ձեռքը որ անգիտակցօրէն հա-
լածեն ազատականները, ուսա-
նողները, հրէաները, և այդ-
քնթացքով անկարելի ըլլայ Զա-
րին խոստացած սահմանադրա-
կան բարեկարգութիւնները գոր-
ծադրել. զօրքն ալ տեղ տեղ ա-
նողք խառնութեամբ մը չը վա-
րանիր շանթահարել նոյն իսկ
խաղաղ ցուցարարները: Եւ այս
ամենը ցոյց կուտան թէ ծայրա-
յեղ ազատականներու գէժ կռիւ-

յալարարած է յետադիմական
կուսակցութիւնը որ իր օրհասա-
կան ճիգը կը թափէ այսօր երկ-
րին զեկազարութիւնը ձեռքէն
չը փախցնելու համար, բայց ի
զո՞ւր:

Զարը՝ որ այսօր աւելի Մ. Վի-
թէի խորհուրդներէն կառավար-
գութի, փութացած է քաղաքա-
կան յանցանքներու ընդհանուր
ներում շնորհել, իսկ կառավա-
րութիւնը յալարարած է թէ,
Մանկիկութի յիշած «խօսքի
ազատութիւն» ի մէջ պէտք է
հասկնալ մամուլի ազատութիւնն
ալ: Հետեւաբար ազատականներու
բոլոր պահանջները յարգուած
են այլեւ, կը մնայ գործադրու-
թիւնը որ անմիջապէս պիտի ըս-
կար: Մենք այն յոռետեսներու
կարծիքէն չենք որ դեռ հաւա-
տանք թէ Զարը իր խոստացած
սահմանադրութիւնը ետ առնէ
կամ զանի ստիպեն ետ առնել,
ինչպէս որ Ապրիլ-Համբո ետ
առաւ թուրքիոյ Սահմանադրու-
թիւնը: Ռուսիոյ մէջ չկրնար
ըլլալ թուրքիոյ նման. որովհե-
տեւ թուրքիոյ Սահմանադրու-
թեան ծնունդ տուող ժողովուր-
դը չէր, այլ մէկ քանի նախա-
րարներ և փաշաներ: Բայց Ռու-
սիոյ Սահմանադրութեան ծնունդ-
տալ պահանջող ժողովուրդը կամ
ժողովրդեան ընտիր ու յոռուար
մէկ մասը եղած է, որ գիտցած
է արեւն թափել այդ նպատա-
կին համար և որ երբեք չպիտի
ներէ իր արեւնովը: Գնած Սահ-
մանադրութեան մէկ կէտը պակ-
սեցնել, այլ ընդհակառակը կը
ջանայ ու պիտի ջանայ աւելի
ընդլայնել զայն:

Ազգայնական շարժումները որ
կը տիրեն ֆինլանդիոյ և Բոսնի-
այոյ մէջ, պահ մը պիտի դժուա-
րացնեն ընդհանուր բարեկո-
րոգման գործը: և Ռուսիոյ այդ-
երկու նահանգներուն նկատ-
մամբ վճռական քայլը պէտք
է որ յետաձգուի մինչեւ պետա-
կան Տոմայի յառաջիկայ դեռ
մարումը: Հոն պէտք է քննուին
և վճռուին Բոլոնացիներու, ֆին-

լանտացիներու և դեռ ուրիշ ցե-
ղերու անջատական ձգտումնե-
րը և ազգայնական պահանջնե-
րը:

ՆՈՐ ԿՈՏՈՐ ԱՄՆԵՐ
ՏԱՐՈՆԻ ՄԷՋ

Պուլկար Հեռագր. գործակա-
րութիւնը հետեւեալ յոյժ տխրա-
ռիթ տեղեկութիւններ հաղոր-
դեց:

Պուլկա 21 հոկտ.

Երկու հազար Բիւրտեր թիւրք
զինուորներու օգնութեամբ այ-
րած են Մուշի մօտ գտնուող Ալ-
վարիզ գիւղը: 150 հայ ընտա-
նիքներ կոտորուած են:

Պուլկա 21 հոկտ.

Սասունի մօտ Շինիկ գիւղին
մէջ շատ մը Հայեր ջարդուած
են: Վանի շուրջը ընդհանուր
կոտորածի վախ կայ:

Պուլկա 21 հոկտ.

Այս առաւօտ և երէկ Սասունէն
ու Մուշէն հասնող լուրերը շատ
վրդովեցուցիչ են: առջի կոտո-
րածներուն նման կոտորածներ
եղած են Սասունի և Մուշի մէջ:
Վախ կայ որ այս օրեր նորէն
յարձակումը ըլլայ հայերուն վը-
րայ: Ամեն օր հայեր կը ձեր-
բակալուին խմբովին: Հայ մե-
ծերը կը յուսան տակաւին թէ
Անգլիոյ և Ֆրանսոյի զեւսական-
ները օգնութեան պիտի հաւ-
նին ժամանակին:

Ահաւասիկ մինչեւ հիմա եղած
կոտորածները: Հոկտեմբեր 6 ին
քանի մը հազար Բիւրտեր և
շատ մը թուրք զօրքն շրջապա-
տեր են Ալվարիզ գիւղը: անոնք
գիւղին մէջ խուժեր և կոտորե-
ր են բոլոր բնակիչները այր, կին
և տղաքներ: յետոյ քարիւղով
և ուրիշ այրեցիկ նիւթերով
հրդեհեցին բնակիչները: անոնք
կրակէն փախչելու համար տու-
նէն դուրս ելլողները գնդակնե-

րով դիմաւորուեցին: շատերը
յանձն առեր են ողջ ողջ այրուիլ
գիտնալով թէ ինչ ճակատագիր
կը սպասէ իրենց դուրսը: Ման-
կիկներէն որոնք որ յաջողած
էին ազատիլ հրդեհէն, նորէն
բռնուած և բոցերուն մէջ նետ-
ուած են: 160 հայ ընտանիք-
ներ կոտորուած են և ամբողջ
գիւղը միւսի գարձած է: Երկու
օր յետոյ Սասունէն քիչ հեռու
տեղ մը Բիւրտ մը ուրիշ Բիւր-
տէ մը սպաննուեցին անձնական
վէճի մը մէջ: այս սպաննութիւնը
Հայերուն վերագրած են: մեծ
բազմութեամբ Շինիկ գիւղը մը-
տած և սկսած են հրացանի բռն-
նել: հոս ալ 60 այր և կին ըս-
պաննած ու յետոյ մեկնած են:

Բարիզ 21 հոկտ.

Պուլսէն Բըքի ժողովար ին կը
հաղորդեն թէ մեծ պետութեանց
զեւսականները երէկ առաւօտ հա-
ւաքուած և անհրաժեշտ դատած
են հաւաքական ծովային ցոյց
մընել ասիական թուրքիոյ եզերք-
ները: իւրաքանչիւր պետու-
թիւն մէկ յաժաւորակով պիտի
մասնակցի ցոյցին:

ՆՈՐ ԿԵՂԵՐ ՈՌՈՒՍԻՈՑ ՄԷՋ

Բեզերսպուրի 19 հոկտ.

Պաշտօնական զեկոյց մը կը-
սէ թէ Զարին հրովարտական մէջ
յիշուած «խօսքի ազատութիւն» ին մէջ
պէտք է հասկնալ բնականաբար
«մամուլի ազատութիւն» ալ:

Բեզերսպուրի 19 հոկտ.

«Ա. Վէսթնիկ» կիթաղէ թէ կա-
ռավարութիւնը այսօր զեկուցադիր
մը պիտի հրատարակէ օրով կող
պիտի ընէ խաղաղասէր սոս Ժո-
ղովրդեան և յոյս պիտի յայտնէ
թէ ժողովուրդը կառավարութեան
պիտի օգնէ նոր բարեկարգութիւն-
ները հաստատելու: ինչ որ ստի-
պողաբար որոշ ժամանակի մը կը
կարօտի:

Ձեկուցադիրը կը բացատրէ թէ ո-
րոշ շրջանակներ կը փորձեն խախ-
տել ժողովրդեան վստահութիւնը
զէպի կառավարութիւնը և ան-
կարգութիւններ հանել: Բայց եթէ

ժողովուրդին մեծամասնութիւնը իր աջակցութիւնը նուիրէ կառավարութեան, բարենորոգումները պիտի կրնան անմիջապէս գործադրուիլ. ուրիշ կերպով, կառավարութիւնը ոչ մէկ պատասխանատուութիւն չստանձնէր ծախելիք գէշ հետեւանքներուն համար, եւ ալ աւելի, բարենորոգումները չառ դանդաղ կերպով միայն կրնան գործադրուիլ:

Ֆինանսիա

Հէլսենկֆոն 19 հոկտ.

Ռիչո գործակալութիւնը կիմանայ թէ ֆինանսայի Մերակոյտը յիշատակաւ մը ուղղած է Ջարին յայտնելով թէ երկրորդ կրնայ խաղաղի միայն երբ նորէն օրինական վիճակ մը հաստատուի:

Մերակոյտը կը պահանջէ տեղեւորութեան բարձրումը, ոստիկանութեան վերաբերեալ իրաւասութեանց քննումը, Տիէտին անմիջական չաւաքումը եւ նոր ծերակուտականներու անուանումը:

Հէլսենկֆոն 19 հոկտ.

Ռիչո գործակալութիւնը կըսէ թէ պատգամաւորութիւն մը ներկայացած է ընդհանուր կառավարչին եւ զանի հրաւերած է պաշտօնէն քաշուիլ:

Կառավարիչը պատասխանած է թէ չի կրնար այդ կերպ վարուիլ, որովհետեւ իր զինուորական հանգամանքը կարգիլէ իրեն առանց Ջարին հաճութեանը պաշտօնէն լքանել: Սակայն կառավարիչը անմիջապէս յանձն առած է իր հրաժարականը Ջարին ներկայացունել:

Հէլսենկֆոն 19 հոկտ.

Ֆինանսայի բոլոր քաղաքներուն մէջ ժողովրդական պահակներ կազմակերպուեցան կարգը պահպանելու համար:

Մերակոյտի ժողովատեղիին վրայ եւ շատ մը ուրիշ պաշտօնատեղիներու վրայ ֆինանսական զինանշաններ զետեղուեցան: Ուստիս Գիշը կրկնապատկուած է:

Վաւաւ 19 հոկտ.

Այս քաղաքի բոլոր հրէական թաղը կործանեցաւ եւ կողոպտուեցաւ:

Բօլոնիա

Վարչապետ 19 հոկտ.

«Աւանտ Վէսթիկ» կը հաղորդէ թէ Բօլոնիական ազգային յառկանիչ ունեցող ցոյցեր տեղի ունեցան ամբողջ ցորկը: Շատ միջադէպեր պատահեցան զօրաց հետ:

Մեծ միթիկ մը գումարուեցաւ երաժշտաւոր ընկերութեան օրակին մէջ: Դրամատուները գոցուած են: Սակարանը բնաւ գործ չեղաւ:

Վարչապետ 19 հոկտ.

Այսօր Բօլոնիական ազգային յառկանիչ ունեցող նոր ցոյցեր տեղի ունեցան: Մինչեւ ժամը 1, կէս օրէն յետոյ, ոչ ոստիկանութիւնը եւ ոչ զօրքը միջամտեցին:

Միւս 19 հոկտ.

Շուրջ 10000 մարդիկ երէկ հաւաքուեցան քաղաքին բանտին առջեւ, պահանջելով որ աղաւ ձգուին այն անձերը որոնք քաղաքական յանցանքի համար բանտարկուած են:

Զօրքերը չըջահարի հարուածներ

ընդունելով կրակ ըրին: Շատ մեծաւ եւ վիրաւորեալներ կան:

Սէվաստաօլ 19 հոկտ.

Սեւ ծովի տորմիզը ընդ հրամամանատարութեամբ ծովակալ Պիրիլէվի Սէվաստաօլ վերադարձաւ:

Մոսկուա 19 հոկտ.

Փաստաբանները արշնջին պահանջել զօրակար Թուրքի պաշտօնանկութիւնը, եւ դատի ենթարկումը Մոսկուայի Մէթրաքոյիսին, որ երբ ման տակ հրաւիրեց է խստութեամբ վարուիլ ընդդիմադիրներու դէմ:

Մոսկուա 19 հոկտ.

Էֆօ Տը Բառի կիմանայ Բեքերու պաշկէ թէ քաղաքական յանցաւորաց ներումը կը սպասուի 48 ժամուան մէջ:

Օտեայի մէջ ծանր կռիւներ տեղի ունեցան հասարակ ժողովուրդին, ուսանողներուն եւ Հրէից միջեւ: Կը խօսուի թէ հազար մեծաւ եւ քանի մը հազար վիրաւորեալներ կան:

Մոսկուա 19 հոկտ.

«Ա. Վէսթիկ» կիմանայ թէ շատ մը միթիկներու մէջ կայսեր հրովարտակը քննադատուած է: Ստեփանովները յայտարարած են թէ հրովարտակը չը տար բաւականաչափ ապահովութիւն քաղաքականներու մը եւ զամկավարական հիման մը վրայ ազգային ներկայացուցչութեան մը հաստատուն: Արտասանուած ճառերը շատ ծափահարուած են:

Մոսկուա 19 հոկտ.

Ազատականները թափօրներ կազմեցին քաղաքին մէջ: Փողոցները պտտեցան բարձրաձայն յեղափոխական երգեր երգելով եւ կարմիր դրօշակներ պարզելով:

Պահպանողականներն ալ թափօրներ կազմեցին երգեր երգելով եւ Ջարին պատկերը կրելով:

Երէկ ընդհարում տեղի ունեցաւ երկու կուսակցութեանց մէջ. որ վերջացաւ ազատականներուն ի վնաս, առանք փախան:

Ընդհարում մըն ալ տեղի ունեցաւ տրակոն զօրաց եւ տպարանական գործաւորներուն միջեւ: Շատ մարդիկ վիրաւորուեցան:

Բեդերսպուրկ 19 հոկտ.

Դուռնական շատ մը քաղաքներէ եւ մանաւանդ Ռոթթօվէն, Բիէվէն, Նովորոտէն, Շէնսոնէն օտարուած հեռագիրները կիմանին թէ Հրէից դէմ մեծ զրգուածութիւն կը տիրէ, պսոնց թիւադրուեցան կը վերադրեն յեղափոխական շարժումը: Հրէից պատկանած տուններ եւ խանութներ հրդեհուեցան եւ կողոպտուեցան: Շատ մարդիկ մեռած են, շատ ալ վիրաւորեալներ կան:

Բեդերսպուրկ 20 հոկտ.

«Աւանտ Վէսթիկ» կըսէ թէ նահանգներէն հասած վերջին հեռագիրները կիմանին թէ աւելի կամ նուազ ծանր դէպքեր պատահած են շատ մը քաղաքներու մէջ: Զօրաց հետ ընդհարումներ տեղի ունեցած են: մեռողներ եւ վիրաւորուողներ եղած են: Ժամանակ Գալիւսի միայն, Ռիպէնէթի, Թվէրի, Մինսքի, Կիւպանի, Պէլլօսլալի, Պազուի եւ Սեւաստաօլի մէջ:

Ուրիշ հեռագիրներ կը հաղորդեն

Թէ Հրէից դէմ ծայրայեղութիւններ կը շարունակուին, մանաւանդ Վիթէպօթի, Ռոմիլի, Գլէվի, Վիլնայի, Էլիզապէթկրատի եւ Օտեսայի մէջ: Հրէից վաճառատուները կողոպտուած եւ հրդեհուած են: Շատ հրեաներ ուղանուած եւ վիրաւորուած են:

Բեդերսպուրկ 20 հոկտ.

Լրագրիչներու անպաշտօն հեռագիրներուն գրաքննութիւնը վերցած է:

Բեդերսպուրկ 20 հոկտ.

Ստանա Վէսթիկի կիմանէ թէ կառավարութիւնը հրատարակած է զեկուցագիր մը որով կը բացատրէ օնպտ. 17ին հրովարտակին կարեւորութիւնը, որով տրուեցաւ հաստատ հիմ մը Ռուսիոյ զարգացման համար: Զեկուցը կը դատաւարուէ զրպարոցականներու մասնակցութիւնը ցոյցերու եւ կոչ կընէ բոլոր քաղաքացիներուն որ հանդարտութեամբ վերակին իրենց գործին:

Վարչապետ 20 հոկտ.

Ստանա Վեմիկի կիմանայ թէ՝ զօրաց հետ այսօր տեղի ունեցած ընդհարումներու միջոցին 7 հոգի մզանուած եւ 50 վիրաւորուած են:

Կառավարիչը յայտարարութիւն մը հրատարակեց որով կապահովէ շնորհուած ապստուծութիւնները եւ կը խնդրէ ժողովուրդէն համբերութիւն եւ վստահութիւն օւնենալ կառավարութեան:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶԱՐԺՈՒՄՆԵՐՈՒ

ՄԱՍԻՆ

«ԹԱՅՄԱՐԶԻ» խմբագրականը

—[o]—

Օտար կարծիքներու մէջ մեզ համար ամենակարեւորը եղող Անգլիոյ պաշտօնական չրջանակներու կարծիքը ցոյցանող Թայմսը մեր օրերէն 23 թիւէն Ազատ Բեմ թարգմանած է հետեւեալ խմբագրականը, զոր մենք ալ կարտատպենք, գաղափար մը տալու համար մեր ընթերցողներուն Անգլիոյ ամենէն աւելի լուրջ դատակարգի կարծիքի մասին հայկական յեղափոխութեան վրայ: Ընթերցողը լաւ կընէ Թայմսը ի այս խմբագրականը ուշի ուշով կարդալէ յետոյ, ի՞նչ բաղդատէ զայն ցարգ մեր ըսածներուն հետ, հայ յեղափոխականներու Կովկասի մէջ ունեցած դործունէութեան մասին:

Գարեի չէ երեւակայել աւելի դան եւ ծանրակշիւ վիճակ մը քան Կովկասի ներկայ կացութիւնը: Ժամանակակից ճարտարագիտութեան ամենէն կարեւոր մէկ տարրը, քարիւղը, որուն համար միլիոններով սակի տրամագրուած է եւ օր առօր կայսրութեան մեծամեծ ծառայութիւններ կը մատուցանէ, այսօր մարդկային նախաձեռնութեանց մէջեղ կը զոհուի: Ժիշտ է որ Պազուի քարիւղահանքերը, անուանապէս, քաղաքակրթեալ կառավարութեան մը իշխանութեան տակ են:

Բայց, հակառակ անոր որ կառավարութիւնը ջանաց անկարգութիւնները զսպել նորէն այդ քարիւղահանքերը այնքան անպաշտպան են որքան եթէ Սահարայի անապատին մէջ գտնուէին:

Կարելի չէ ուրանալ որ արդի կացութեան ծնունդ տուող զրգոյ պատճառներէն մին առաւ Կառավարական պաշտօնանկութեան հետեւած քաղաքականութիւնն է: Բայց Ռուսիոյ պատասխանատուութիւնը խնդիր ընկէ առաջ՝ լաւ է որոշ գաղափար մը ունենալ խստակուծութիւնը յառաջ բերող տարրերուն վրայ: Այդ տարրերն են երկու թըշնամի ցեղեր, Թաթարներն ու Հայերը: Ասոնց ցեղային ատելութիւնը շատ աւելի շեշտուած հանգամանք մը կ'առնէ այն կրօնական հակառակութեամբ որ իսլամը քրիստոնեային կանխադէմ է: հետեւաբար, խզուի երկու ամենաշօշաւոր պատճառները արդէն իսկ զոյուծիւն ունէին: Բովանդակ կովկասի մէջ, այս քաղցումի երկիրը կայ, իսկ Պազուի մէջ, երրորդ պատճառ մըն ալ գոյութիւն ունի, որ է գործաւորական պայքարը դրամագլխին դէմ, պայքար մը որ տիրող պայմաններուն տակ արգալանալի եւ բռն ուսուցած է, քանի որ Երամագլխի տէրերը գէշ կերպով կը շահագործեն գործաւորական դասը, թէպէտ ուրախութեամբ կըսենք թէ Անգլիոյից այս մասին բացառութիւն կը կազմեն:

Պազուի գործաւորական պայքարը որ վերջին տարիներուն մէկէ աւելի անգամներ երեւան եկաւ, թէպէտ բոլոր ցեղերուն միջեւ ալ տարածուած է, բայց՝ գլխաւորաբար Հայ առաջնորդներով կը կառավարուի: Հայկական յեղափոխական ընկերութիւններուն ամենէն հաշաւաւորը՝ Հինչակեանը՝ առաջնապետը լքած է իր նախկին ազգայնական ծրագրերը եւ կը հետեւի յեղափոխականը—ընկերակարական ուղղութեան մը: (°) Այնպէս կերեւայ թէ, Հինչակեան կուսակցութիւնն էր որ գեռ վերջերս յայտարարութիւններ ցրուեց քարիւղի գործարանաց վարիչներուն՝ մահ եւ աւերում օպտանալով եթէ երբէք ալ խառնութիւնը վերակին: Հետեւապէս, Պազուի մէջ ցեղային եւ կրօնական պայքարը այնքան կարեւոր չէ որքան այս դատակարգային կեանքը որ բոլոր զգուշ տորրերը իր հետ միացնելով շատ աւելի կատարի դարձուցած է զբաժանութիւնը եւ իշխանութեան դէմ մղուած պայքարը:

Կացութիւնը այնպիսի հանգամանք մը ունէր որ պարտ էր ունէ լուսամբ տէրութեան բովանդակ ուշադրութիւնը իր վրայ հրաւիրել: Բայց զժողովրդաբար Ռուսիա չեղաւ այդ լուսամբ տէրութիւնը եւ ընդհակառակը ինքն ալ մաս մը աւելցուց այդ խառնակութեան մէջ, Կարեւոր է ուրիշ ցոյց տալ թէ Ռուսիա ինչ տեսակ քաղաքականութեան մը հետեւած է Կովկասի հանդէպ: Երկու տարի առաջ, կառավարութիւնը Հայ եկեղեցւոյ կալուածները գրաւեց: Ասկա այնպիսի հարուած մըն էր

(°) Կը հակոցուի որ Վերակազմեալ Հինչակեան կուսակցութեան համար չէ այս բռնաւոր:

Ծ . Խ .

Քաղ. Խորհուրդը այս մասին հրահանգ խնդրած է Պատրիարքարանէն, որուն կարգադրութիւնը յիշեալին նկատմամբ անդառնալի է:

—Պատրիարք անուն յոյն աղջիկ մը Պատրիարքարան դիմելով ընդունած է հայ եկեղեցին, ամուսնանալու համար հայ երիտասարդի մը հետ:

—Պատրիարքը կրկին Բ. Դուռը երթալով, տեսակցած է Սեփեպարքոսին հետ:

—Կեսարիայ և չընկալ ժողովրդեան կողմէ գանգատագիր մը ուղղուած էր Վեհ. Կաթողիկոսին Կեսարիայ առաջնորդ Տ. Տրդատ եպիսկոպոսի դէմ. Ն. Ս. Օծութիւնը կոնգակով մը յանձնարարած է Տ. Տրդատ եպիսկոպոսին սիրաշահիլ ժողովուրդը:

—Ազգ. Վարժարանին ի նպաստ ծանուցուած Օթէլլոյի ներկայացումը ետ մնաց. որովհետեւ օտար շրջանակներու հետ յարաբերութիւն ունեցող անձեր չը հաճեցան գործի այս օրերու մէջ քանի մը ժամ զոհել օտարներուն տամսակ ծախելու համար:

Աղբայեալ կողակցիս՝ հոգեւոյս Հռիփսիմէ Ն. Տէր-Մէլիքեանի մահուանը առթիւ զրկուած ցաւակցական գրութիւններու, ինչպէս նաեւ իր յուզարկաւորութեան տխուր հանգէտին ներկայ գտնուող ծանօթներու հրապարակաւ կը յայտնեմ չնորհակալիքս:

ՆԵՐՍԷՍ ՏԵՐ-ՄԵԼԻՔԵԱՆ

16 հոկտ. 1905

Ք. Փապարճըզ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

ԹԻԻՐՔԻԱ

Իշպու նոմերովըն իւր սահիֆէսինտէ տէրճ օլընան Աթալն Պիշկար թէլէկրաֆարը թիւրք հիւրիւմէթին եէնի վաշիլիքէթի նազ իտէյօր: Հոկտ. 6 տա թիւրք ասքէրլէր Քիւրալէր իլէ պիւրլէյուպ Սաուն գազարընն Ալվարիլ քէօյիւնտէ 160 ֆամիլիա գըրուդտան սօնրա պիւթիւն խանէլէրի եագմըլար: Եթէ ասէն գաշան ուֆագ չոնուգլարըն գօլլարընտան թութուպ աթէշին իշինէ աթմըլար: Քէզա ճինիկ քէօյիւնէ հիւճուլէ գաւըն վէ էրքէք 60 քիշի գըրմըլար:

Սուլթան Համիտին շու եէնի թապաաթէլէրիք նուսուսէսինի րօմ Բարաւընըն մաշուշանմըլ պուրնընա գօզուլմալը տըր:

—Սուլթանըն էօմրիւնէ սուի գաւթ վագաւսընը թահգիկ իթմէք վէ միւթէճաւըլարընը եագաւմագ վաղիֆէսի իլէ միւթէլէֆ օլան նէճիպ Մէլհամէ բաշա էլան թէտգըզաթընա տէվամ իթմէքլէ պէրապէր, էրմէնի աւարշիսթլէրին էսէրլէրինի պիւթիւն էլէ կէշիրտիմ տէմէքտէ տիր: Ֆագաթ գօմօսիօնը մախսուս թահգիկաթընը թաթիլ իթմիշ տիր:

Մէլհամէ մէշքիւր գօմիսիօնըն րէյիսի պուլընմալլէ թահգիկաթ վէ թէճէսիւսաթըն տէվամընը աղու իտուպ, քէնա տիր իշէ տէվամ իտէյօր: Իշթէ պուրնն սէմէրէսի օլարագ պուկիւն էլան քէք չօգ էրմէնիլէր տէրտէսթլէ հապօ օլընմագտա տըրլար: պու սէֆիլէրին ճիւրմիւ եալընըզ էրմէնի տօղմուշ օլմալարը տըր:

Սէրալըն սէր խաֆիյէսի Ֆէրիք թագսիմ բաշա վէ Նէճիպ Մէլհամէ պէյնիւնտէ սօլուգլուգ հասըլ օլմուշ տըր, զիրա թագսիմ բաշանըն թահգիկաթընը իւզրէ, Մէլհամէնի պուլտըզը պօմպալար 1896 տա էլէ կէշուպտէ թօքհանէտէ սագլանմըլ օլան պօմպալարընը: շէօյլէքի Գատը քէօյտէ, Սքիւտարտա վէ Շարգըլիպի գուլսուրնտա պուլընան պօմպալարըն թօքհանէտէն օրալարա նազ իթտիրիլիշ օլտըզընը թագսիմ բաշա թահգիկ վէ թաստիգ իթտիր տէմիշ տիր:

Նէճիպ Մէլհամէնի շու հիլէպազըլընը պու թարիկէ մէյտանտ չըգտըլը սէպէպլէ, Մէլհամէնի վաղիլէթի շիմտի մուալլագ պիր հալ քէսպ իթմիշ օլտըզընը «Աթան Պուլկար» ըմթանպօլտան պիւտիրիյօր:

—Մաքէթիւնիւնըն մալիյէ գօնթըլը իշինէ պէօյիւկ տէվլէթլէր թարաֆընտան թիւրքիւր իսքէլէլէրինտէ նիւմալիշ իթմէք մէսէլէսիւնտէն տօլալը պիր գաշ կիւնտէն պէրու չաշանը էմիլիթ պիր հալաւալալընմալը

Ալթը տէվլէթլէր թարաֆընտան պիրէր հարպ վաբօրըն նիւմալիշ իշթիրաք իթմէսի գաւաթիլի օլտըզընը պուրնտան էլվէլ տուլմուշ վէ եալմըլը տըր: տիկէր թարաֆտան տալի Ալմանիա էլիսիլին պիր տէֆա տահա Պապը Ալիյէ միւրաճաթ իթմէսիլի թէլէկրաֆ պիւտիրմիշ իտի: Տէվլէթլէրին ճէպրէ միւրաճաթ իթմէք գաւաթընը Պապը Ալի Ալմանիա էլիսիսիւնտէն իշթիմէսիւնտէ, ուֆագ թէպէպուլիւթլէ գօնթըլ ուսուլինի մէպտէն գապուլ իտէճէկիւնի պիւտիրմիշ տիր: Իշպու հալաւաթտէն սօնրա տէվլէթլէրին նէ թարիգ թուլթաճալարընա տալի ճիտտի պիմ մա-

լիւմաթ ալընմալըն տըր:

—Պիր Բում շէթասը Մաքէթիւնիւնըն Լէրին գազարնտա Սրէպրիւն նամ քէօյտէն Վասիլ իսմինտէ պիր պուլկար վէ 4 գաւըլար տալա աշըրմըլ: պուրնարը սէրպէսթ պըրագմագ իշին մէշքիւր քէօյիւն րում Բաթրիգհանէսիւնէ թապի օլմասընը թալէպ իթմիշ, վէ էկէր պու շարթը գապուլ իթմէպլէր իսէ քէօյիւ գըրուպ հագաճալընը պիւտիրմիշ տիր:

ՐՈՒՍԻԱ

Չարըն հոկտ. 17 տէ չըգաւտըղը մանիֆէսթի ուսուլմէն մէսէրլէթ պախշ իթմիշ իրէն, էհալինին պիր գըսմը վէ պախուսուս Դահուաթիլէր իշին մաթէմալէթի օլտու: Մէմալիքին պիր չօգ շէհրլէրինտէ իսթիւլաճըլար վէ աթի էհալի պէյնիւնտէ գալկա օլմուշ տըր, Օտեստա, Մօսկուտա, Քիէվտէ վէ սալիք շէհրլէրտէ պիւլէրճէ Դահուաթիլէր գըրըլմըլ վէ պուրնարըն տիւքեանլարը վէ խանէլէրի սօյուլմուշ տըր:

—Ֆինլանտիա էհալիսի քէնտի միլլի իսթիգալիլէթիլի իտտա իթմէքլէ, Հէրսէնկֆօրտան րուս վալիսիլի շէքիւլէպ կիթմէկէ մէճպուր իթմիշվէ տալիշին մուհաֆագաթը իշին եէրլի մէճիսի Այան էհալիսի միլիցիա թէշքիլ իտէքք իտարէի պիր նէվ քէնտի էլինէ ալմըլ, վէ Չարտան ֆինլանտիանըն էվվէլէր իսթիգալիլէթիլի թալէպ իթմիշ տիր:

Հէրկսէնկֆօրտան պիւտիրիլիյօր: «Ֆինլանտիա Մէճիսի Այանը տաղըլտը: վալի պըրագուպ կիթտի: սիւքիւնէթ հիւքք իթմէքտէ, Թուրքիտէն 300 բիտտէ ասքէր կէլտի 8 թօլէ, ֆագաթ ասքէրլէր էհալի իւզէրիւնէ աթէշիթմէքիւթէմալիլէր 300 միլիցիա սօղազալը կէլիյօր: Պիր հէյլէթի մուրախտէ Բէթէրապուրկա կիթտի: Միլլէթ մուհաթըլարը 4000 քիշի հէր կիւն թալիմ իտէյօրլար: Թէլէկրաֆհանէ գօնթըլ ալթընտա տըր:

—Իէթիսպուրիտան ալրնան թէլէկրաֆ իւզրէ, Չար ֆինլանտիա իշին իտուսի պիր մանիֆէսթ չըգաւմըլ վէ Տիէթ թապիր օլընան ֆին մէճիսիլին ղեկտ. 7 տէ թէճէմիւ օլընմալընա միւստտէ իթմիշ տիր:

Մէշքիւր մանիֆէսթտէ Տիէթիւն թէտգըզնա իհալէ օլընան վաղիֆէլէր շուրար տըր: 1) Եէնի իտարէ իշին ֆինլանտիանըն մալիյէ իշլէրինի թէտգըզ իթմէք: 2) Մէճիսի մէպուսան ինթիսալը իշին իտէալարընը

պէյան էլլէմէք: 3) Մահէլլի հիւքիւմէթին Մէճիսի մէպուսան էնտիւնտէ մէսուլիլէթիլին տէրէճէսիլի պէյան էլլէմէք:

—Քէզա Չար եէնի պիր մանիֆէսթլէ պիւթիւն քօլիթիւ գա միւթթէհիմլէրինէ վէ միւճըրիւմէրէ աթվը ուսուլիլան իթտի, վէ եէնի իսթիլալթ զուհուր իթմէսիլ իշին մէշքիւր մանիֆէսթ մուճիպ մահապուսարըն վէ մէնիլէրին տէր հալ սէրպէսթ պըրագըլմալարընը էմըր էլլէտի:

—Հոկտ. 18-19 վուգուաթընտա եանի ասքէրլէրին գուրշուրը իլէ էօլիւշ օլանլարըն ճէնաղէլէրի տէֆն օլընաճալը կիւն (տիւն) պէօյիւկ նիւմալիլէր վուգու պուլուր տէյիւ գօրգուլուր ըմըլ:

ՊՈԼԿԱՐԻԱ ՎԷ ՍԵՐՊԻԱ

Սըրպ վիւքէալ րէյիսի Մ. Սթօեանովիշ Սթօեչինտա խարիճի քօլիթիգաւտան պահս շիտէքք տէմիշ տիր:

«Պուստան սօնրա պիւլիմ քօլիթիգալմըլ շիմիլէ գաւաթ օլտըլը կիպի սաֆի սըրպ քօլիթիգաւթ օլաճագ տըր: վէ չալըլաճալըլ Գարա տաղ իլէ մուհիպպի վէ սամիմի տօթլըզ վէ Պուլկարիա իլէ հիւսնի իթիլաֆ հասըլ իթմէկէ: զիրա պիւլիմ վէ Պուլկարարըն մէնիպաթը վէ մազարթաթը պիր օլտըլը իշին իթիթիպաթէն չալըլմալա մէճպուրը: պէրրահ, մուսլէն վէ խալիսանէ պիր իթիլաֆ հուսուլա կէթիլմէք էլլէմ տիր, զիրա իթի միլլէթին ասըլ մէնիպաթը պուրնու թալէպ իտէր: Վագաա պու կիպի պիր իթիլաֆ հասըլ իթմէք իշին պիր չօգ միւշքիւլաթ վար տըր, ֆագաթ իթի միլլէթին վաթանէրլէրիլի մանիլէրի պէրթարաֆ իտէպիլէճէք տիր: Եալընըզ պու թարպլէ «Պալգան պալգան միլլէթլէրինէ վէ պուրնարըն հէր պիրիսինէ քէնտի հիւսէսի» քօլիթիգաւթ լիճուտ պուլաճագ տըր:

Ի Խ Թ Ա Ր

Կաղէթա պէտէլինի էլան էօտէմէյէն ապօնէլէրիմիլին պու ալըն խիթամընա գաւաթ կէօնտէրմէլի տիրլէր: Աքսի հալտէ կաղէթալարընը քէսէճէլիլ:

Одговорникъ А. Курбетиянъ
печатающа Д. Тодоровъ и О-не—Варна

